

Quan la cultura deixa de ser un lema

Publicat per [Interacció](#) [1] el 16/09/2025 - 10:14 | Última modificació: 27/03/2026 - 08:23

Una invitació a llegir críticament la seva consideració com a bé essencial, bàsic i de primera necessitat

L'informe de la Fundació Gabeiras *La cultura como bien público mundial, esencial, básico y de primera necesidad* és un document sòlid i ben argumentat: ordena conceptes, proposa una classificació útil (essencial, bàsic, de primera necessitat) i reforça la doble dimensió de la cultura com a dret i com a responsabilitat col·lectiva. Però, com sovint passa amb les declaracions àmplies i ambicioses, aquestes categories també poden convertir-se en consignes. I és precisament aquí on la lectura de l'informe obre preguntes que val la pena fer-se des del món local.

L'informe posa el dit a la nafra quan assenyalava els límits de les categories tradicionals del dret i de l'economia (privat/públic, rivalitat/exclusió), però no acaba de concretar com superar-los. Des dels municipis, això no és només un debat teòric: afecta directament la manera com es gestionen col·leccions digitals, espais compartits, processos de creació comunitària... En aquest terreny hi ha experiències valuoses —plataformes cooperatives, gestió col·lectiva del coneixement, consorcis públic-comunitaris— que podrien servir de referència per pensar una política cultural que sàpiga adaptar-se a la complexitat dels béns culturals híbrids. Potser cal connectar aquestes pràctiques amb les línies de l'economia social i solidària i fer que la innovació organitzativa entri també en el llenguatge de la política pública.

D'altra banda, el concepte de "bé públic mundial" obre un horitzó més ambiciós, però també més incert. Si la cultura és, efectivament, una responsabilitat compartida a escala planetària, què pot fer un ajuntament davant d'aquesta declaració? Garantir serveis mínims està molt bé, però no és suficient. Fer-la efectiva pot voler dir pensar en mecanismes de cooperació entre territoris, projectes transnacionals o xarxes de solidaritat cultural impulsades des del món local. Ara bé, també cal assumir que aquesta retòrica de l'universal pot acabar sent buida si no va acompanyada d'estructures de redistribució real, de recursos globals o d'obligacions clares per als estats. En aquest sentit, la crítica no hauria d'anar només cap als municipis, sinó també cap als organismes internacionals que formulen grans principis sense garantir-ne l'aplicabilitat.

En paral·lel, no es pot ignorar que molts recursos i competències es decideixen fora de l'àmbit local. La voluntat de situar els municipis al centre de les polítiques culturals xoca sovint amb límits estructurals: decisions pressupostàries preses a altres escales, absència de coordinació institucional, poca autonomia real per desplegar projectes de llarg abast. Si volem que la cultura sigui una política pública essencial també des del municipi, caldrà reivindicar una millor articulació interadministrativa, un finançament més estable i una capacitat de decisió que vagi més enllà del subsidi.

Però potser la qüestió més urgent és com es garanteixen efectivament aquests drets i béns. L'informe adverteix que sense garanties jurídiques, pressupostàries o institucionals, la declaració d'“essencial” pot quedar en una simple proclama. Això val també per al món local. Algunes eines possibles serien definir indicadors d'accés i qualitat dels serveis culturals municipals; blindar pressupostos per a àrees com la lectura pública, les arts comunitàries o la mediació cultural; crear instruments de rendició de comptes vinculats als drets culturals, com observatoris o auditories; i fins i tot establir protocols d'actuació en situacions d'emergència que assegurin l'accés a la cultura com a servei bàsic. Aquest enfocament requereix un canvi de mirada: pensar la cultura no només com una programació, sinó com una infraestructura de drets.

Ara bé, tampoc partim de zero. Hi ha municipis que ja han començat a caminar en aquesta direcció. Alguns han blindat el pressupost de biblioteques o han desplegat accions vinculades a la salut, l'educació o el benestar, entenent la cultura com un bé transversal. Altres han posat en marxa projectes comunitaris o d'innovació institucional que apunten a formes més participades de fer política cultural. Tot plegat dibuixa un escenari ric, encara dispers, que caldria sistematitzar, visibilitzar i enfortir.

Aquestes preguntes no desmenteixen la tesi de l'informe; més aviat la completen i la posen en moviment. I en la mesura que els equips municipals es facin aquestes preguntes —amb voluntat d'incidir, però també de qüestionar-se—, podran contribuir a transformar la cultura en un dret efectiu i en un bé comú real, no només en una fórmula compartida. Per això entenem aquest text com una invitació a la reflexió col·lectiva dins dels equips locals, on es puguin compartir experiències, identificar límits i imaginar conjuntament maneres d'avançar. Potser no tothom hi estarà d'acord. Potser fins i tot caldrà discutir a fons què entenem per “essencial”, i si estem disposats a assumir les conseqüències de fer-ho real. Però aquest debat —desafiador, tensionat, viu— és el que pot donar cos a les paraules. I evitar que la cultura es quedi, una vegada més, en un lema.

Referència bibliogràfica

Fundación Gabeiras. (2025). *La cultura como bien público mundial, esencial, básico y de primera necesidad: Una propuesta para pensar la cultura desde el derecho y la economía*. Ministerio de Cultura.
<https://www.cultura.gob.es/dam/jcr:72f71867-7b42-4f1a-aebd-093d37d867b8/informe-cultura-bien-gabeiras.pdf> [2]

Categories: Informe

Categories: Informes i documents

Etiquetes: drets culturals

Etiquetes: valor públic de la cultura

Etiquetes: polítiques culturals

Etiquetes: avaluació de polítiques culturals

Etiquetes: pensament cultural

- [3]

URL d'origen: <https://interaccio.diba.cat/news/2025/09/fundaciongabeiras>

Enllaços:

[1] <https://interaccio.diba.cat/members/interaccio>

[2] <https://www.cultura.gob.es/dam/jcr:72f71867-7b42-4f1a-aebd-093d37d867b8/informe-cultura-bien-gabeiras.pdf>

[3] <https://interaccio.diba.cat/node/10077>